

Rammeaftale
Specialundervisning
2007

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Indholdsfortegnelse

1. ET SAMMENDRAG AF RAMMEAFTALEN -----	5
2. BAGGRUND FOR RAMMEAFTALEN -----	9
2.1 LOVGRUNDLAG-----	9
2.2 JUSTERING AF RAMMEAFTALEN -----	10
2.3 SÆRLIGT VEDRØRENDE VISO -----	11
2.4 TIDSPLAN FOR INDGÅELSE AF KOMMENDE ÅRS RAMMEAFTALER-----	12
3. FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR RAMMEAFTALE 2007 -----	13
3.1 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR BORGERNE -----	13
3.2 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR BRUGER- OG PÅRØRENDEINDDRAGELSE SAMT SAMARBEJDET MED BRUGERORGANISATIONERNE -----	13
3.3 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR DEN FAGLIGE INDSATS OG UDVIKLING -----	14
3.4 FÆLLES MÅL OG VISIONER FOR SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG REGION NORDJYLLAND -----	15
3.4.1 <i>Proces 2006</i> -----	15
3.4.2 <i>Tidsplan for indgåelse af rammeaftale 2006</i> -----	18
4. RAMMEAFTALEN – ET SMIDIGT VÆRKTØJ -----	20
4.1 PRINCIPPER FOR DEN REGIONALE FORSYNINGSPLIGT -----	20
4.2 PRINCIPPER FOR ORGANISERING OG HÅNDTERING AF AKUTTE SAGER-----	21
4.2.1 <i>Akutberedskab</i> -----	22
4.2.2 <i>Akutfunktioner fordelt på målgrupper:</i> -----	23
5. GENERELLE AFTALER OM ØKONOMI -----	24
5.1 2007 ET INDKØRINGSÅR -----	25
5.2 AFTALER OM TRÆKNINGSRET PÅ UDVALGTE OMRÅDER -----	27
6. TILBUDSVIFTEN I NORDJYLLAND -----	28
6.1 SAMLET OVERSIGT OVER PLADSER FORDELT PÅ MÅLGRUPPERNE -----	28
6.2 SAMLET OVERSIGT OVER RÅDGIVNINGS- OG UNDERVISNINGSTILBUD -----	30
7. UDVIKLINGSBEHOV OG -TENDENSER -----	32
7.1 FOKUSOMRÅDER -----	32
7.1.1 <i>Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år.</i> -----	32
8. ØVRIG OPGAVELØSNING – TILBUDSBESKRIVELSE, KVALITETSUDVIKLING OG NETVÆRK -----	34
8.1 REGISTRERING AF FORBRUG OG KVALITET -----	34
8.2 ETABLERING OG UDVIKLING AF NETVÆRK -----	35
9. KOORDINERING AF DE LANDS- OG LANDSELSDÆKKENDE TILBUD -----	38
9.1 SPECIALUNDERVISNINGSSOMRÅDET -----	38
10. BILAG 1 OVERSIGT OVER ALLE LANDS- OG LANDSELSDÆKKENDE UNDERVISNINGSTILBUD FORDELT PÅ MÅLGRUPPER -----	39
11. BILAG 2 OVERSIGT OVER YDELSER PÅ KOMMUNIKATIONSINSTITUTTERNE EFTER RAMMEAFTALE FOR SPECIALUNDERVISNINGSSOMRÅDET 2007 -----	42

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Indledning

I forbindelse med kommunalreformen indføres rammeaftaler på specialundervisningsområdet som det centrale planlægnings- og udviklingsværktøj. Rammeaftalerne indgås årligt mellem kommunerne i regionen og Region Nordjylland, og aftalen skal sikre, at der er sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud af tilbud til borgerne.

Rammeaftalen for specialundervisningsområdet har virkning fra den 1. januar 2007 og omfatter de af Region Nordjylland drevne lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år jf. Lov om folkeskolen § 20 stk. 3 og for voksne jf. Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 2 samt undervisningstilbud for voksne med tale- høre- og synsvanskeligheder jf. Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3.

Formålet med rammeaftalen er at sikre, at der sker den nødvendige koordinering af tilbuddene på rammeaftalens område, så borgerne får det tilbud, der er behov for. Som dialog- og planlægningsværktøj, er rammeaftalen desuden et centralt værktøj til at sikre, at der sker en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer, idet aftalen ligeledes har til formål at sikre, at der sker den bedst mulige udnyttelse af tilbuddene på rammeaftalens område. Som led i udarbejdelsen af rammeaftalen skal Region Nordjylland sikre en koordinering med de øvrige regioner omkring behov på de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Processen omkring udarbejdelsen af rammeaftalerne for 2007 har båret præg af et vist tidsmæssigt pres og at arbejdet er gennemført sideløbende med opbygningen af de nye organisationer i både kommunerne og Region Nordjylland. Der vil således være en række områder i aftalen, som skal uddybes og kvalificeres i kommende års rammeaftaler.

I rammeaftalen omtales det geografiske område som regionen Nordjylland, mens Region Nordjylland refererer til organisationen.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Det er vores ønske og håb, at rammeaftalen bliver grundlaget for et dynamisk og fleksibelt samarbejde om indsatsen på det regionale specialundervisningsområde mellem kommunerne og Region Nordjylland.

1. Et sammendrag af rammeaftalen

Kapitlet giver læseren en kort sammenfatning af rammeaftalens indhold og hvilke principper kommunerne og Region Nordjylland er enige om skal være gældende for rammeaftalen 2007.

I forbindelse med kommunalreformen indføres rammeaftaler på specialundervisningsområdet som det centrale planlægnings- og udviklingsværktøj. Rammeaftalerne indgås årligt mellem kommunerne i regionen og Region Nordjylland, og aftalen har som hovedmål at sikre der er en sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud af tilbud til borgerne. Et andet hovedmål er at bidrage til et smidigt og tillidsfuldt samarbejde kommunerne imellem og mellem kommuner og Region Nordjylland.

Rammeaftalen for specialundervisningsområdet har virkning fra den 1. januar 2007 og omfatter de af Region Nordjylland drevne lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år jf. Lov om folkeskolen § 20 stk. 3 og for voksne jf. Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 2 samt undervisningstilbud for voksne med tale- høre- og synsvanskeligheder jf. Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3.

Kommunerne og Region Nordjylland har i fællesskab formuleret en række mål og visioner, for udviklingen af specialundervisningsområdet i regionen Nordjylland. Der er dels formuleret mål og visioner for borgerne, som sikrer der er specialiserede tilbud til rådighed af høj faglig kvalitet og dels mål og visioner for bruger- og pårørendeinddragelse. Der etableres faglige netværk på tværs af kommunerne og Region Nordjylland, med henblik på at sikre faglige udvikling og dokumentation. Endelig er der formuleret mål og visioner for det fremtidige samarbejde mellem kommunerne og Region Nordjylland, hvor fokus er gensidigt dialog, således at et tæt og tillidsfuldt samarbejde sikres.

Generelt har kommunerne i de kommunale redegørelser indmeldt forventninger om et uændret forbrug i 2007 i forhold til det eksisterende niveau. Koordineringen af de

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

lands- og landsdelsdækkende tilbud mellem regionerne har ligeledes resulteret i forventninger om uændret forbrug. Der har således ikke været grundlag for en ændring af pladsantallet på tilbuddene under rammeaftalen. Kommunerne har i de kommunale redegørelser ikke indmeldt oplysninger om særlige udviklingstendenser. Ud fra de kommunale redegørelser alene er der derfor ikke grundlag for at igangsætte konkrete udviklingstiltag med henblik på ændringer af tilbud. Kommunerne og Region Nordjylland er dog enige om, at der med afsæt i de amtslige erfaringer omkring udviklingsbehov i forhold til målgrupperne, er behov for en nærmere udredning og belysning af udviklingstendenserne, som grundlag for en eventuelt senere beslutning om konkrete udviklingstiltag.

Region Nordjyllands forsyningspligt fastlægges årligt i den indgåede rammeaftale. Region Nordjylland er forpligtiget til at tilpasse kapaciteten på og sammensætningen af regionens undervisningstilbud på baggrund af kommunernes efterspørgsel. Såfremt en kommune efterspørger et tilbud til en borger med meget specielle behov, har Region Nordjylland mulighed for, i samarbejde med den kommune der efterspørger tilbuddet, at aftale etablering af et konkret specialtilbud. Det kan være i form af et enkeltmandsprojekt/særforanstaltning eller ved aftale om særydelser/tillægsydelser i relation til et eksisterende tilbud under rammeaftalen. Begge dele kan etableres indenfor rammeaftalen, og kræver således ikke en justering af rammeaftalen.

Få at opnå den nødvendige smidighed og fleksibilitet i mulighederne for at reagere på ændrede behov hos brugerne af de regionale specialundervisningstilbud aftales det, at Region Nordjylland i rammeaftalens periode kan foretage midlertidige ændringer af tilbud i form af kapacitets tilpasninger, uden at dette medfører en justering af rammeaftalen. Det kan være begrundet i et øget efterspørgsel efter pladser eller i nedgang i efterspørgsel efter pladser. Hvis Region Nordjylland har behov for at foretage varige ændringer af et tilbud i form af en permanent udvidelse af et pladsantal, ændring af målgruppe eller indhold på et tilbud, skal dette aftales som en justering af rammeaftalen. Kompetencen til at beslutte en justering af rammeaftalen ligger hos Kontaktudvalget. Eventuelle ændringer kan først iværksættes varigt efter godkendelse i Kontaktudvalget.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Kommunerne og Region Nordjylland er blevet enige om nogle principper for, hvorledes akut sager skal håndteres. Retningslinierne skal alene anvendes i forhold til de situationer, hvor behovet for en plads på en af regionens undervisningstilbud er tidsmæssigt akut og hvor det ikke er muligt for en kommune at tilvejebringe et tilbud.

Med udgangspunkt i de målgrupper, der er omfattet af rammeaftalen, etableres der et akutberedskab for samtlige målgrupper. Akutberedskab, der skal fungere fleksibelt og ubureaukratisk. Beredskabet er opbygget omkring tilbud med en vis kapacitet, som giver grundlag for, at tilbuddet kan rumme en akutfunktion indenfor den almindelige drift. Der kan dog forekomme en ændret takst, hvis der i den konkrete situation skal udvikles et specialtilbud i forbindelse med akuttilbuddet. Region Nordjylland kan oprette nye midlertidige pladser i forbindelse løsningen af en konkret akutsag, også selv om pladsen ikke på forhånd er beskrevet i rammeaftalen. Den visiterende kommune er ansvarlig for at sikre sig, at finansieringen af akuttilbuddet er på plads.

Omkostninger på Region Nordjyllands tilbud, der er omfattet af den regionale forsyningsforpligtelse på specialundervisningsområdet, finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver og specialrådgivningsydelser, som Region Nordjylland og VISO (den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation) har indgået kontrakt om.

Rammeaftalen indeholder specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser. Der er indgået en aftale om takster, hvori det er fastsat principper for omkostningsberegninger og betalingsmodeller på social- og specialundervisningsområdet, som er omfattet af rammeaftalerne. Der er enighed om, at alle udbydere på aftaleområdet anvender det samme regelsæt for omkostningsberegninger og betalingsmodeller.

Endelig er der i rammeaftalen for 2007 vedrørende specialundervisningsområdet indgået aftale om trækingsret mod forudbetaling for kommunerne på Taleinstituttet, Høreinstituttet samt Synsinstituttet. Udgifterne til trækingsret fordeles mellem kommunerne efter befolkningstal.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Kommunerne og Region Nordjylland er enige om at samarbejde omkring løsning af opgaver af mere tværgående karakter. Dette er afledt af behovet for at kunne dokumentere tilbuddenes kvalitet, serviceniveau, indsats, resultater, faglighed og pris. Et tilstrækkeligt dokumentationsniveau for disse informationer er væsentligt for at få den fornødne kvalitet i kommunernes efterspørgsel af tilbud og ydelser – synliggjort ved de kommunale redegørelser samt det rette match med Region Nordjyllands udbud – synliggjort i rammeaftalen.

Med det formål at være opdateret, når det gælder dokumentation og kvalitetsudvikling, har kommunerne og Region Nordjylland ligeledes indgået aftale om at sikre nuværende samt etablere nye faglige netværk. Netværkene skal fungere som omdrejningspunkt for faglig udvikling, erfaringsudvikling og vidensopsamling. Som udgangspunkt inviteres alle kommunerne og Region Nordjylland samt relevante tilbud til at deltage i alle faglige netværk, således at både efterspørgere og udbydere af tilbuddene har fokus på faglighed og udviklingstendenser.

2. Baggrund for rammeaftalen

Kommunalreformen betyder, at myndigheds- forsynings- og finansieringsansvaret på specialundervisningsområdet samles i kommunen. Hermed får den enkelte kommunalbestyrelse et samlet ansvar for at træffe afgørelse om borgerens visitation til et tilbud, ansvar for at sikre relevante specialundervisningstilbud til borgerne samt ansvar for at finansiere disse tilbud.

Kapitlet redegør for hvilket lovgrundlag rammeaftalen er baseret på, herunder hvilke parter der er forpligtet af rammeaftalen og hvilke områder der er reguleret af rammeaftalen. Der redegøres ligeledes for hvilket materiale, der danner baggrund for udarbejdelse af rammeaftalen og hvorledes kommunal overtalelse af tilbud samt justering af rammeaftalen skal håndteres. Kapitlet afsluttes med en oversigt over tidsplan for indgåelse af rammeaftalen.

2.1 Lovgrundlag

Denne rammeaftale indgås i henhold til Lov om folkeskolen § 47 stk. 3 (Lov nr. 393 af 26. maj 2005, som ændret ved lov nr. 592 af 24. juni 2005), Lov om specialundervisning for voksne § 6h stk. 3 (Lov nr. 658 af 3. juli 2000 ændret ved lov nr. 592 af 21. juni 2005) samt bekendtgørelse om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til regionsrådet og rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet nr. 354 af 24. april 2006.

Rammeaftalens parter

Aftalen indgås mellem Kommunalbestyrelserne i regionen Nordjylland samt Regionsrådet i Region Nordjylland. Aftalen skal være godkendt af parterne senest den 15. oktober 2006.

Rammeaftalen regulerer

Regionsrådets forpligtelse i forhold til kommunalbestyrelserne i regionen til at stille det aftalte antal pladser til rådighed ved de regionale undervisningstilbud i det kommende kalenderår.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Rammeaftalens baggrundsmateriale

Rammeaftalen udarbejdes på baggrund af de kommunale redegørelses angivelse af pladsbehov, udviklingstendenser og behov for kvalitetsudvikling på nærmere angivne målgrupper i henhold til Lov om folkeskolen § 47 stk. 3, Lov om specialundervisning for voksne § 6h stk. 3 samt bekendtgørelse om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til regionsrådet og rammeaftalen mellem Regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet § 1 stk. 1.

Kommunal overtagelse af tilbud

Kontaktudvalget skal mindst én gang i hver valgperiode drøfte, om der i regionen Nordjylland er regionale undervisningstilbud med specialundervisning og specialpædagogisk bistand for personer med tale-, høre- eller synsvanskeligheder, som mest hensigtsmæssigt bør drives af beliggenhedskommunen.

Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for kommunernes overtagelse af disse undervisningstilbud, herunder at undervisningstilbuddet skal fremgå af den årlige rammeaftale.

2.2 Justering af rammeaftalen

I henhold til bekendtgørelsen om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til Regionsrådet og rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet § 11 skal aftalens parter fastlægge en procedure for tilpasning af aftalen i aftaleåret, hvis der viser sig behov herfor. I regionen Nordjylland er der aftalt følgende procedure vedrørende justering af rammeaftalen i perioden.

Få at opnå den nødvendige smidighed og fleksibilitet i mulighederne for at reagere på ændrede behov hos brugerne af de regionale specialundervisningstilbud aftales det, at Region Nordjylland i rammeaftalens periode kan foretage midlertidige ændringer af tilbud i form af kapacitets tilpasninger, uden at dette medfører en justering af rammeaftalen. Det kan være begrundet i et øget efterspørgsel efter pladser eller i nedgang i efterspørgsel efter pladser.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Hvis Region Nordjylland har behov for at foretage varige ændringer af et tilbud i form af en permanent udvidelse af et pladsantal, ændring af målgruppe eller indhold på et tilbud, skal dette aftales som en justering af rammeaftalen. Varige ændringer kan ligeledes være begrundet i en øget efterspørgsel efter pladser til en målgruppe, som begrundet en permanent udvidelse af pladsantallet, eller en varig nedgang i anvendelsen af pladser, som kan begrunde permanent nedlæggelse af pladser.

Region Nordjylland giver meddelelse om behov for at foretage en varig ændring af et tilbud til den administrative styregruppe, som behandler ønsket med henblik på indstilling til Kontaktudvalget om, hvorvidt der bør foretages en justering af rammeaftalen. Kompetencen til at beslutte en justering af rammeaftalen ligger hos Kontaktudvalget. Eventuelle ændringer kan først iværksættes varigt efter godkendelsen i Kontaktudvalget.

Såfremt der ved rammeaftalens udløb er igangværende midlertidige tilpasninger af kapacitet på det regionale specialundervisningsområde, skal Region Nordjylland give meddelelse herom til den administrative styregruppe, med henblik på stillingtagen til, om disse skal gøres varige.

Det skal endvidere belyses, hvilke midlertidige kapacitetstilpasninger Region Nordjylland har foretaget i rammeaftalens periode, som grundlag for en generel drøftelse af udnyttelsen af kapaciteten på de regionale specialundervisningstilbud.

2.3 Særligt vedrørende VISO

Samtidigt med udarbejdelsen af rammeaftalerne for 2007 vedrørende socialområdet og specialundervisningsområdet foregår der forhandlinger med Staten om, hvilke ydelser VISO ønsker at indgå kontrakt med kommunerne og Region Nordjylland om levering af. Udfaldet af disse forhandlinger er ikke afsluttet på det tidspunkt, hvor rammeaftalerne udarbejdes. Der skal således tages et generelt forbehold for, at der i rammeaftalerne kan være beskrevet ydelser, som senere omfattes af en kontrakt med VISO. Disse ydelser vil naturligvis efterfølgende blive taget ud af rammeaftalerne, idet ydelserne i så fald finansieres af VISO.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

2.4 Tidsplan for indgåelse af kommende års rammeaftaler

For at sikre en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdet for både kommunerne og Region Nordjylland, i forbindelse med der skal indgås rammeaftale for 2008, er følgende tids- og arbejdscyklus udarbejdet for året 2006-2007.

15. oktober - december	Opfølgning og evaluering af foregående års rammeaftale og samarbejdet mellem kommuner og Region Nordjylland. Mødeaktivitet i den administrative styregruppe. Arbejde med faglige netværk igangsættes. Opfølgning på proces og indhold rammeaftale 2007.
Januar – marts	Mødeaktivitet i den administrative styregruppe. Faglige netværk om fokusområder afleverer tilbagemelding til den administrative styregruppe. Skabelon til kommunale redegørelser udsendes til kommunerne. Temadag med brugere og brugerorganisationer.
April – juni	1. maj kommunale redegørelser indsendes til Region Nordjylland. Kontaktudvalget drøfter status på baggrund af kommunale indberetninger.
Juli – september	Drøftelser mellem kommuner og Region Nordjylland af indhold og proces. Kontaktudvalget behandler udkast til rammeaftale. Rammeaftalen behandles politisk i kommuner og i Region Nordjylland.
15.okt	Rammeaftalen for 2008 godkendes.

3. Fælles mål og visioner for rammeaftale 2007

Med kommunalreformen og den ændrede opgavedeling tegnes en ny offentlig sektor – med nye aktører og en ny fordeling af opgaverne. Kommunerne og Region Nordjylland har i fællesskab formuleret en række mål og visioner, der skal danne udgangspunkt for udviklingen af specialundervisningsområdet i regionen Nordjylland. I kapitlet præsenteres hvilke mål og visioner kommunerne og Region Nordjylland er enige om skal være gældende dels for borgerne, dels for bruger- og pårørendesamarbejdet, dels for den faglige indsats og udvikling samt for samarbejdet mellem rammeaftalens parter. Mål og visionerne i førnævnte afsnit er nævnt i vilkårlig rækkefølge og er således ikke udtryk for en prioritering. Afslutningsvis er der en beskrivelse af hvilken proces der er fulgt i 2006 i forbindelse med udarbejdelse af denne rammeaftale, der gælder for 2007.

3.1 Fælles mål og visioner for borgerne

Kommunerne og Region Nordjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At borgerne får de tilbud, de har behov for - inden for rammeaftalens område.
- At sikre tilbuddenes tilgængelighed for borgerne samt at minimere omfanget af ventetider til tilbuddene.
- At der som minimum skal tilbydes et midlertidigt tilbud ved akutte behov.
- At sikre borgere med særlige behov et specialiseret undervisningstilbud.
- At sikre gennemsigtighed og åbenhed for borgerne om det enkelte tilbud.
- At sikre borgerne får tilbud af høj faglig kvalitet.
- At sikre borgerne en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune- og regionsgrænser.

3.2 Fælles mål og visioner for bruger- og pårørendeinddragelse samt samarbejdet med brugerorganisationerne

Omdrejningspunktet for indsatsen på specialundervisningsområdet er afhængig af et godt samarbejde med brugerne og de pårørende om tilbuddene og om deres ændrede

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

behov og ønsker. Derfor vil kommunerne og Region Nordjylland arbejde for et åbent og tillidsfuldt samarbejde med brugere og pårørende.

Det foreslås, at relevante brugerrepræsentanter inviteres til dialog med repræsentanter for såvel kommunerne som Region Nordjylland i forbindelse med den indledende proces omkring forberedelse af de årlige rammeaftaler. Kommunerne og Region Nordjylland ønsker derfor at invitere brugerorganisationer/-repræsentanter til deltagelse i dialog om tilbuddene på de specialundervisningstilbud der er omfattet af rammeaftalerne. Ønsket om dialog med brugerorganisationerne er et supplement til opfyldelse af de lovpligtige krav til retningslinier for bruger- og pårørendeinddragelse, herunder arbejdet i de lokale kommunale handicapråd. Målet er at brugerrepræsentanter, kommuner og Region Nordjylland drøfte mere overordnede udviklingstendenser og ønsker til regionen Nordjylland. Den konkrete inddragelse beskrives nærmere i forbindelse med planlægningen af processen for næste rammeaftale.

3.3 Fælles mål og visioner for den faglige indsats og udvikling

Der sættes fokus på de opgaver der binder indsatsen overfor borgerne sammen, således at borgerne oplever der er en koordinering af undervisningsindsatsen og en sammenhæng i de tilbud, de modtager.

Kommunerne og Region Nordjylland vil i et tæt samarbejde derfor arbejde for:

- At faglige netværk fastholdes og etableres på tværs af kommunerne og Region Nordjylland, hvorved der er mulighed for udveksling af viden og erfaringer så den høje faglige kvalitet fastholdes og udvikles.
- At kvaliteten i tilbuddene sikres gennem løbende vedligeholdelse og faglig udvikling af tilbuddene.
- At samarbejde omkring metodeudvikling med henblik på at frembringe evidens baseret viden om kvaliteten af indsats, resultater og indsatsen på specialundervisningsområdet styrkes.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

- At der arbejdes på at sikre tilgængelighed af viden og specialrådgivning på tværs af kommuner og Region Nordjylland, herunder at der etableres et godt samarbejde med VISO.

3.4 Fælles mål og visioner for samarbejdet mellem kommunerne og Region Nordjylland

Mulighederne for at omsætte de ovenstående fælles mål og visioner til handlinger, der har en reel betydning for borgerne, forudsætter et bevidst valg af det gode samarbejde. Målet er at skabe et konstruktivt samarbejde mellem kommunerne og Region Nordjylland om koordinering og udvikling af tilbud samt ydelser som indgår i rammeaftalen i overensstemmelse med den fastlagte rollefordeling mellem kommunerne og Region Nordjylland. Der er enighed om et tæt og tillidsfuldt samarbejde, præget af gensidige informationer og dialog. Dels mellem kommunerne og Region Nordjylland og dels mellem kommunerne indbyrdes, om formålet med og indholdet i aftalen, herunder udarbejdelse af standarder/skabeloner for de kommunale redegørelser og rammeaftalen.

Det er væsentlig for både kommunerne og Region Nordjylland, at der sikres en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdet for alle parter, hvorfor følgende procedure for samarbejdet mellem kommuner og Region Nordjylland og kommunerne i mellem i 2006 blev fulgt. Processen har bidraget med at sikre et gennearbejdet resultat og en solid enighed parterne imellem – en enighed der er en forudsætning for indgåelse af rammeaftalen, idet uenighed ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

3.4.1 Proces 2006

Region Nordjylland er ansvarlig for at udarbejde indholdet af rammeaftalen og indstille rammeaftalen til politisk behandling i Kontaktudvalget. Kontaktudvalget er et samarbejdsorgan bestående af regionsrådsformanden og borgmestrene for regionens 11 kommuner, som mødes mindst to gange årligt for at drøfte og udvikle samarbejdet mellem Region Nordjylland og kommunerne, herunder drøfte rammeaftalen. Kontaktudvalget behandlede rammeaftalen uden takster d. 29. august og

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

rammeaftalen med takster d. 6. oktober, hvorefter den efterfølgende blev godkendt i samtlige kommunalbestyrelser/sammenlægningsudvalg og i Forberedelsesudvalget i Region Nordjylland. Den endelige godkendelse skal ifølge lovgivningen ske senest d. 15. oktober 2006 med ikrafttrædelse 1. januar 2007.

På administrativt niveau blev der i februar 2006 etableret en administrativ styregruppe efter beslutning i henholdsvis Kommunekontaktrådet i Nordjylland og Forberedelsesudvalget i Region Nordjylland. Den administrative styregruppe bestod fra begyndelsen af 6 kommunale socialchefer og 2 regionale repræsentanter fra ledelsen af social- og specialundervisningsområdet. Styregruppen har været forum for samarbejde og dialog mellem Region Nordjylland og kommunerne om udarbejdelse af rammeaftalerne med henblik på relevant erfaringsudveksling og kvalitetssikring af aftalen. Kommunerne i den administrative styregruppe har repræsenteret kommunerne både som "efterspørgere" og som "udbydere" af tilbud/ydelser. Regionen i den administrative styregruppe har repræsenteret Region Nordjylland som "ansvarlig for udarbejdelse af rammeaftalerne" og som "udbyder" af tilbud/ydelser.

På kontaktudvalgets møde d. 27. juni blev det besluttet, at den administrative styregruppe i fremtiden skal udvides til at omfatte samtlige 11 kommuner. Konkret har den administrative styregruppe haft følgende opgaver:

- Drøfte tilrettelæggelse af proces/samarbejde omkring udarbejdelse af dels kommunale redegørelser og dels rammeaftalerne.
- Sikre dialog med kommunerne om indholdet i rammeaftalerne med henblik på kvalitetssikring.
- Sparringspartner for Region Nordjylland i forhold til konkrete problemfelter og særlige aftaleforhold i rammeaftalerne.
- Sparringspartner for Region Nordjylland i forhold til udviklingstendenser og socialpolitiske overvejelser i regionen på områderne omfattet af rammeaftalen.

Den administrative styregruppe har haft kompetence til at nedsætte undergrupper på særlige områder – både permanent og ad hoc. Undergrupperne har typiske være af mere teknisk og afklarende karakter med henblik på at forberede emner til drøftelse i

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

den administrative styregruppe. Den administrative styregruppe nedsatte i 2006 to arbejdsgrupper:

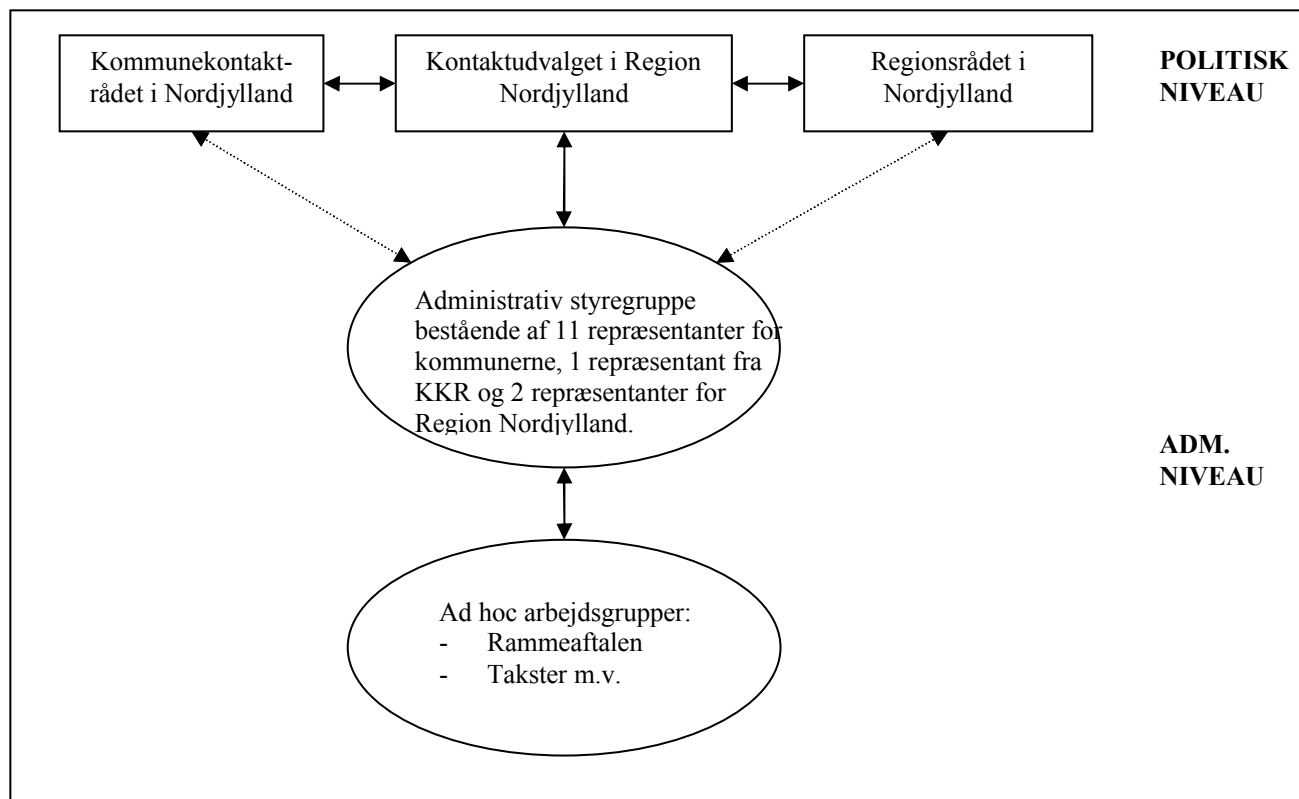
- en planlægningsgruppe, der udarbejdede fælles forslag til skabeloner for de kommunale redegørelser samt drøftede særlige problemstillinger og aftaleforhold, f.eks. akutbehov og kapacitetsproblematikker på særlige områder.
- en planlægningsgruppe, der udarbejdede forslag til takstberegning m.v.

Idet kommunerne har deltaget i arbejdsgrupperne blev et fleksibelt og smidigt samarbejde mellem kommunerne og Region Nordjylland omkring ovennævnte opgave sikret, samt der blev skabt en hurtig formidling og dialog med kommunerne i regionen.

Der blev ligeledes indledt et samarbejde med Kommunekontaktrådet og kommunekontaktrådets sekretariat, nedsat af KL til at samordne kommunernes virksomhed i Nordjylland.

Nedenstående model viser, hvorledes samarbejdet mellem kommuner og Region Nordjylland blev organiseret i 2006.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

3.4.2 Tidsplan for indgåelse af rammeaftale 2006

- 1. juni Kommunale redegørelser indsendes til Region Nordjylland.
- 12. juni Administrative styregruppe behandling af første udkast til rammeaftale.
- 27. juni Kontaktudvalgets behandling af første udkast til rammeaftale.
- 11. aug. Behandling af rammeaftale i den administrative styregruppe.
- 29. aug. Behandling af rammeaftale i Kontaktudvalget.
- 11. sep. Administrativ styregruppe behandler udkast til ydelser og takster.
- 6.okt. Kontaktudvalget behandler takter.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

15. okt. Godkendelse af rammeaftale 2007 i kommunalbestyrelser/
Sammenlægningsudvalg og Regionsrådet/Forberedelsesudvalget.

I forbindelse med evaluering af foregående års rammeaftale og kvalitetssikring af kommende rammeaftaler planlægges i regi af den administrative styregruppe årligt et miniseminar for samtlige kommuner på administrativt niveau. Tidspunkt for afholdelse samt indhold i seminaret aftales i styregruppen.

4. Rammeaftalen – et smidigt værktøj

I dette kapitel beskrives områder, hvor der i regi af rammeaftalen er aftalt særskilte procedurer eller principper der skal være gældende for kommunerne og Region Nordjylland. Indledningsvis vil der være en præcision af principperne for den regionale forsyningspligt med henblik på at tilvejebringe tilbud til borgerne i regionen Nordjylland. Derefter vil der blive redegjort for principper for håndtering af akutsager og kapitlet afsluttes med en oversigt over, hvilken myndighed der har akutfunktionen på de forskellige målgrupper.

4.1 Principper for den regionale forsyningspligt

Region Nordjyllands forsyningspligt fastlægges årligt i den indgåede rammeaftale. Region Nordjylland er forpligtet til at tilpasse kapaciteten på og sammensætningen af regionens undervisningstilbud på baggrund af kommunernes efterspørgsel. Oprettelsen af nye pladser sker således efter aftale med kommunerne i regi af rammeaftalen. Kommunerne kan anmode Region Nordjylland om at oprette nye tilbud indenfor de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud samt undervisningstilbud for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder, der er omfattet af rammeaftalen.

Udover at drive tilbud efter Lov om folkeskolen § 20 stk. 3 samt Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 2 og stk. 3. kan Region Nordjylland efter aftale med kommunerne varetage kommunale driftsopgaver, såfremt disse har naturlig tilknytning til Region Nordjyllands opgaver, og Region Nordjylland derfor har særlige kompetencer i forhold til opgavevaretagelsen. Sådanne aftaler kan indgås bilateralt mellem den enkelte kommune og Region Nordjylland, eller aftales generelt med alle kommuner i regi af rammeaftalen.

Opfyldelsen af den regionale forsyningsforpligtelse skal fungere så smidigt og fleksibelt som muligt af hensyn til de borgere, der har behov for et tilbud. Såfremt en kommune efterspørger et tilbud til en borger med meget specielle behov, har Region Nordjylland derfor mulighed for i samarbejde med den kommune, der efterspørger tilbuddet, at aftale etablering af et konkret specialtilbud. Det kan være i form af et

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

enkeltmandsprojekt/særforanstaltning eller ved aftale om særydelser/tillægsydelser i relation til et eksisterende tilbud under rammeaftalen. Begge dele kan etableres indenfor rammeaftalen, og kræver således ikke en justering af rammeaftalen.

Det vil være relevant at følge udviklingen i antallet af enkeltmandsprojekter/særforanstaltninger indenfor rammeaftalens periode, da det kan give input til dialog omkring behov for udvikling af nye tilbud. Region Nordjylland skal derfor ved rammeaftalens udløb lave en opgørelse over etablerede enkeltmandsprojekter/særforanstaltninger indenfor perioden, og indberette disse til den administrative styregruppe.

4.2 Principper for organisering og håndtering af akutte sager

I det følgende beskrives principper for organiseringen og håndtering af et akutberedskab i regionen Nordjylland. Udgangspunktet for principperne er lovgivningens krav (Bekendtgørelsens § 6, nr. 5) om, at rammeaftalen skal indeholde en beskrivelse af, hvordan man håndterer akut opståede behov for pladser ved de af rammeaftalen omfattede undervisningstilbud.

Definition af akutbehov

Retningslinier i forbindelse med håndtering af akutsager omfatter udelukkende pladser på de af Region Nordjylland drevne undervisningstilbud inden for specialundervisningsområdet. Akutte behov i forhold til andre målgrupper skal således håndteres af kommunerne.

Retningslinierne skal ikke anvendes i forhold til alle akutte behov, men alene de situationer, hvor behovet for en plads på en af regionens undervisningstilbud er tidsmæssigt akut og hvor det ikke er muligt for en kommune at tilvejebringe et tilbud.

Det er som udgangspunkt den visiterende myndighed, der kan afgøre om en sag er akut. Det forudsættes, at den visiterende myndighed har vurderet sagens karakter i forhold til de principper, der er opstillet for definition af akutsager. Der vil blive foretaget en evaluering af akutberedskabet i forbindelse med udarbejdelse af rammeaftalen for 2008, som bl.a. vil omfatte kommunernes visitationsmønstre i

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

forhold til akutberedskabet. På baggrund heraf vurderes, om der er behov for justering af definitioner og kompetencer i forbindelse med akutberedskabet.

Definition af akutte sager

Definitionen af de akutte sager, som skal håndteres af beredskabet, er:

- **akutte sager** defineres som de situationer, hvor håndtering af sagen, på grund af sagens karakter, ikke kan afvente den ordinære aftalte visitationsprocedure, og hvor det ikke er muligt for kommunen selv at finde en egnet plads. At en sag er akut er altid begrundet i et tidsmæssigt pres. Problemstillingen for den visiterende myndighed kan være, at der ikke p.t. kan findes en egnet ledig plads, eller at der skal findes et specialtilbud, som først skal etableres.

4.2.1 Akutberedskab

Udgangspunktet er, at beredskabet skal fungere fleksibelt og ubureaukratisk. Akutberedskabet er opbygget med udgangspunkt i de målgrupper, der er omfattet af rammeaftalen. Hensigten er, at der skal være et beredskab for samtlige målgrupper.

Beredskabet er opbygget omkring tilbud med en vis kapacitet, som giver grundlag for, at tilbuddet kan rumme beredskab til at varetage en akutfunktion indenfor den almindelige drift. Det forudsættes derfor, at der ikke vil være behov for en særlig lav belægningsprocent på disse tilbud.

Der kan dog forekomme en ændret takst, hvis der i den konkrete situation skal udvikles et specialtilbud i forbindelse med akuttilbuddet.

Endelig forudsættes, at der i tilknytning til tilbuddene med akutfunktion er den nødvendige faglige kompetence til at etablere akutte tilbud og i den forbindelse eventuelt specialudvikle tilbud. Dette bevirker, at de ressourcer der skal bruges til at etablere tilbud allerede er indregnet i de omkostninger der kan henføres til tilbuddet.

Region Nordjylland kan oprette nye midlertidige pladser i forbindelse løsningen af en konkret akutsag, også selv om pladsen ikke på forhånd er beskrevet i rammeaftalen.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Det er afgørende, at der fastsættes regler og retningslinier for, hvem der er ansvarlig for, at det påtænkte akuttilbud iværksættes. Den visiterende kommune er ansvarlig for at sikre sig, at finansieringen af akuttilbuddet er på plads.

4.2.2 Akutfunktioner fordelt på målgrupper:

Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år.

Målgruppe	Tilbud
Børn og unge med høretab og evt. funktionsnedsættelser	Aalborgskolen
Døvblinde børn og unge	Døvblindecentret

Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til voksne

Målgruppe	Tilbud
Voksne med høretab	Aalborgskolen
Døvblinde voksne	Døvblindecentret

Undervisningstilbud til personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder

Målgruppe	Tilbud
Børn, unge og voksne med talevanskeligheder	Taleinstituttet
Voksne med hørevanskeligheder	Høreinstituttet
Børn, unge og voksne med synsvanskeligheder	Synsinstituttet

5. Generelle aftaler om økonomi

I forbindelse med rammeaftalen er der indgået en aftale om "Fælles retningslinier for takstberegning og betalingsmodeller" som er en integreret del af rammeaftalen. Vejledningen kan ses i bilag 4.

De regionale omkostninger på tilbud omfattet af den regionale forsyningsforpligtelse på specialundervisningsområdet finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver og specialrådgivningsydelser, som Regionen og VISO (den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation) har indgået kontrakt om.

Rammeaftalen skal indeholde specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser. Denne aftale fastsætter principper for omkostningsberegninger og betalingsmodeller på specialundervisningsområdet, som er omfattet af rammeaftalerne. Der er enighed om, at alle udbydere på aftaleområdet anvender det samme regelsæt for omkostningsberegninger og betalingsmodeller.

KL og Amtsrådsforeningen har skitseret en række principper for omkostningsberegningerne i den fælles vejledning. Der er enighed mellem kommunerne i den nordjyske region og Region Nordjylland, om at følgende principper lægges til grund for denne aftale:

Incitament til effektiv drift

Udbyderen skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Efterspørgeren af ydelser skal have incitament til at indgå i dialog med udbyderen om væsentlige ændringer i efterspørgslen.

Taksterne skal være retvisende

Sammenlignelige tilbud skal kunne sammenlignes på priserne. Administrationen af takstsystemet skal være enkel men samtidig give mulighed for den nødvendige differentiering. Takstsystemet skal være gennemsigtigt.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Budgetsikkerhed for kommunerne og Region Nordjylland

Risiko for uforudsete udsving i økonomien skal dækkes ind. Budgetterne skal være realistiske i forhold til de faktiske omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten.

Udviklingstiltag

Det enkelte kommunale eller regionale tilbud skal sikres muligheden for løbende udvikling. Omkostningerne indregnes i taksten. Omfanget af udviklingstiltag fastsættes i den årlige rammeaftale.

Samme principper for alle udbydere af tilbud

For at sikre ensartede konkurrencevilkår gælder de samme principper for omkostningsberegninger for alle udbydere (kommunale, regionale samt private tilbud) inden for aftalens område.

5.1 2007 et indkøringsår

Arbejdet med udarbejdelse af rammeaftale, herunder budgetter og takster for 2007, er underlagt nogle særlige vanskeligheder, der er forårsaget af, at der er tale om en ny opgave for både kommunerne og Regionen. De krav der stilles til budgetter og takstberegningen er nye, driftsvilkår er nye ligesom proceduren omkring visitation til de tilbud, der er omfattet af rammeaftalen er nye.

De principper for takstberegning, som er beskrevet i dette dokument, er de principper som bør lægges til grund for takstberegninger, men der bør samtidig tages hensyn til, at takstberegningen for takster til år 2007 foregår i en tid med mange omvæltninger og implementering af mange strukturelle og arbejdsgangsmæssige ændringer. Der er ligeledes tale om en periode, hvor det ikke er muligt at tilvejebringe alle de oplysninger, der er nødvendige for at kunne lave omkostningsfordelinger, der følger vejledningen fuldt ud.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Af ovenstående grunde må der for indkøringsåret 2007 imødeses særlige indkøringsvanskeligheder i forhold til fordelings- og beregningsmetoder, hvilket uundgåeligt vil medføre enkelte skøn i omkostningsfordelingsarbejdet. Det vurderes dog, at de unøjagtigheder som skønsudøvelsen medfører kun vil have relativt små takstmæssige konsekvenser.

Det vil fremgå af dette dokument, hvor der kommer til at gælde særlige metoder for indkøringsåret.

I forhold til den ydelses- og takststruktur (antal hovedydelse og tillægsydelser på den enkelte institution), der vil blive etableret i forbindelse med rammeaftalen for 2007, må det forventes, at der også her er tale om et indkøringsår.

Baggrunden herfor er, at mens tilbuddene har været drevet af Amtet, har der ikke været det samme behov for eller incitamenter til en mere differentieret ydelses- og takststruktur, som det må forventes i fremtiden. Årsagen hertil har været, at Amtet under alle omstændigheder betalte alle udgifter udover grundtaksten, ligesom Amtet betalte merudgifter ved særforanstaltninger og særlig støtte. Der har således ikke været det samme behov for, at se på hvad den enkelte bruger reelt kostede. Det afgørende var, at tilbuddene kunne løse deres opgaver indenfor et givet budget.

Det må således forventes, at der i de kommende år vil ske en fortsat differentiering af ydelses- og takststrukturen, hvilket vil give en større sammenhæng mellem det der betales og det der ydes. Som et led i at skabe større sammenhæng må der forventes øget køb og salg af tillægsydelser til at dække de brugeres behov, der ligger udover hovedydelsen.

Konkret må der i forbindelsen med overgangen til de nye driftsvilkår pr. 1. januar 2007 påregnes, at der straks bliver et behov for indgåelse af en række aftaler om tillægsydelser til at finansiere den ekstra støtte som visse brugere allerede i dag modtager. Der er her ikke tale om en udgiftsglidning i den enkelte sag, men betalingen for tillægsydelsen er en konsekvens af, at der som udgangspunkt ikke allerede er budgetteret med tillægsydelser i de enkelte institutionsbudgetter.

5.2 Aftaler om trækningsret på udvalgte områder

Der er i rammeaftalen for 2007 vedrørende specialundervisningsområdet indgået aftale om trækningsret mod forudbetaling for kommunerne på Taleinstituttets, Høreinstituttets samt Synsinstituttets ydelser. For alle gælder det, at det er Region Nordjylland, der er driftsherre.

For yderligere oplysninger om dette henvises til bilag 2.

Udgifterne til trækningsret fordeles mellem kommunerne efter befolkningstal.

Der skal i løbet af 2006/2007 foretages en udredning af den fremtidige finansieringsform for ovennævnte ydelser med henblik på indgåelse af rammeaftalen for 2008.

6. Tilbudsviften i Nordjylland

I kapitlet er der indledningsvist, på baggrund af de kommunale redegørelser, en beskrivelse af de overordnet typer undervisningstilbud, der er til rådighed for borgere og kommunerne i regionen Nordjylland som følge af rammeaftalen. De beskrevne tilbud er de specialundervisningstilbud, der drives af Region Nordjylland og som er omfattet af Regionens forsyningsforpligtelse. Efterfølgende vil der være en beskrivelse af de enkelte målgrupper, samt de typer af tilbud, der i regi af rammeaftalen, er til rådighed for målgruppen.

Afslutningsvis er en oversigt over rådgivnings- og undervisningstilbud, hvor der for hovedparten er indgået aftale om trækningsret. Der kan udbydes rådgivningsydelser fra alle tilbud med udgangspunkt i de kompetencer, der følger af driften af pladser på tilbuddet til den pågældende målgruppe. De rådgivningsydelser, der er omfattet i dette afsnit, er derfor de rådgivnings- og undervisningstilbud, som drives uafhængigt af driften af pladser.

Den konkrete beskrivelse af de enkelte tilbud under målgruppen og pladsantallet samt rådgivnings- og undervisningsydelser fremgår af bilag til rammeaftalen.

6.1 Samlet oversigt over tilbud fordelt på målgrupperne

Generelt har kommunerne i de kommunale redegørelser indmeldt forventninger om et uændret forbrug i 2007 i forhold til det eksisterende niveau. Koordineringen af de lands- og landsdelsdækkende tilbud mellem regionerne har ligeledes resulteret i forventninger om uændret forbrug. Der har således ikke været grundlag for en ændring af pladsantallet på tilbuddene under rammeaftalen.

Målgruppe	Tilbud
Landsdels- og landsdækkende undervisningstilbud til børn og unge med høretab	Aalborgskolen
Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge med høretab og yderligere funktionsnedsættelser	Aalborgskolen

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Landsdels- og landsdækkende undervisningstilbud til voksne med høretab	Aalborgskolen
Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til døvblinde børn og unge	Døvblindecentret
Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til døvblinde voksne	Døvblindecentret

Børn, unge og voksne med høretab

Målgruppe:

Børn, unge og voksne med høretab samt eventuelt yderligere funktionsnedsættelser.

Tilbuddets indhold og organisering:

Aalborgskolen er et landsdelsdækkende helhedstilbud til personer med høretab. Aalborgskolens tilbud er organiseret i forskellige afdelinger: Småbørn, skole, unge og fritid, unge og voksne samt anden tværfaglig bistand. Aalborgskolen driver ligeledes sociale tilbud til børn og unge med høretab. Der er her en tæt sammenhæng med specialundervisningstilbuddene.

Herudover driver Aalborgskolen det landsdækkende Døveskolernes materialecenter.

Døvblinde børn, unge og voksne

Målgruppe:

Børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed.

Tilbuddets indhold og organisering:

Døvblindecentret er et landsdækkende helhedstilbud til børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed. Døvblindecentrets ydelser på specialundervisningsområdet er opdelt på skoleafdelingen og konsulentafdelingen. Der er endvidere tæt sammenhæng til de sociale tilbud under Døvblindecentret med både dag- og døgntilbud til børn, unge og voksne døvblinde.

6.2 Samlet oversigt over rådgivnings- og undervisningstilbud

I det følgende beskrives overordnet de tilbud til personer med tale- høre- og synsvanskeligheder, der er omfattet af rammeaftalen, og hvor der for hovedparten er indgået aftale om trækingsret for kommunerne. Endvidere indeholder oversigten øvrige rådgivnings- og undervisningsydelse, som ydes uafhængigt af driften af pladser på Regionens specialundervisningstilbud.

Målgrupper/ydelsestyper	Tilbud
Rådgivning til børn og unge med talevanskeligheder	Taleinstituttet
Undervisning til børn og unge med tale-vanskeligheder	Taleinstituttet
Rådgivning til voksne med talevanskeligheder	Taleinstituttet
Undervisning til voksne med talevanskeligheder	Taleinstituttet
Rådgivning til børn og unge med synsvanskeligheder	Synsinstituttet
Undervisning til børn og unge med synsvanskeligheder	Synsinstituttet
Rådgivning til voksne med synsvanskeligheder	Synsinstituttet
Undervisning til voksne med synsvanskeligheder	Synsinstituttet
Rådgivning til voksne med hørevanskeligheder	Høreinstituttet
Undervisning til voksne med hørevanskeligheder	Høreinstituttet
Vejledning, rådgivning og konsulentbistand til børn med høretab	Aalborgskolen
Vejledning, rådgivning og konsulentbistand til voksne med høretab	Aalborgskolen
Vejledning, rådgivning og konsulentbistand til døvblinde børn	Døvblindecentret
Vejledning, rådgivning og konsulentbistand til døvblinde voksne	Døvblindecentret

Børn, unge og voksne med talevanskeligheder

Målgruppe:

Børn, unge og voksne med sprog -, tale -, læse - og stemmevanskeligheder, samt børn, unge og voksne med erhvervet hjerneskade.

Tilbuddets indhold og organisering:

Taleinstituttet er et landsdelsdækkende tilbud, der tilbyder undersøgelse, rådgivning, vejledning samt undervisning. Taleinstituttet er opdelt i følgende kompetenceområder: afasi, børn, hjerneskadecentret, læse, stamme og stemme.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Børn, unge og voksne med synsvanskeligheder

Målgruppe:

Børn, unge og voksne med en varigt nedsat synsfunktion, det vil sige blinde og svagsynede børn, unge og voksne med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, det vil sige brugere som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede optiske synshjælpemidler.

Tilbuddets indhold og organisering:

Synsinstituttet tilbyder vejledning og rådgivning, undervisningstilbud, afprøvning af optiske synshjælpemidler og øvrige hjælpemidler til synshandicappede. Udlån af optiske synshjælpemidler m.m. Opfølgende undervisning i brug af hjælpemidler og øvrig specialundervisning.

Voksne med hørevanskeligheder

Målgruppe:

Voksne med hørenedsættelse.

Tilbuddets indhold og organisering:

Høreinstituttet tilbyder rådgivning og vejledning om høreproblemer, undervisning og afprøvning af høretekniske hjælpemidler.

Tilbuddene til børn, unge og voksne med høretab samt til børn, unge og voksne døvblinde er beskrevet tidligere.

7. Udviklingsbehov og -tendenser

Udvikling af nye tilbud og løbende opdatering og ændring af de eksisterende tilbud skal, ifølge lovgivningen, indgå i rammeaftalen. Kommunerne har i de kommunale redegørelser oplyst, at de ikke for 2007 forventer ændringer på det regionale specialundervisningsområde. Der er heller ikke indmeldt oplysninger om særlige udviklingstendenser. Der er således ud fra kommunernes overordnede forventninger til 2007 ikke grundlag for at igangsætte konkrete udviklingstiltag med henblik på ændringer af tilbud eller indhold.

Med afsæt i de amtslige erfaringer omkring udviklingsbehov i forhold til målgrupperne er kommunerne og Region Nordjylland dog enige om, at der er behov for en nærmere udredning og belysning af udviklingstendenserne, som grundlag for en eventuelt senere beslutning om konkrete udviklingstiltag.

7.1 Fokusområder

I det følgende beskrives et fokusområde, som vil blive behandlet i løbet af rammeaftalens periode i de faglige netværk, der nedsættes omkring de enkelte målgrupper, og som er beskrevet nærmere i kapitel 8. Netværkene skal drøfte fokusområderne og belyse eventuelle udviklingsbehov for efterfølgende at afrapportere til den administrative styregruppe.

Endvidere vil der i perioden være generelt fokus på udviklingstendenser, og såfremt der viser sig nye behov, kan den administrative styregruppe vælge at formulere flere fokusområder.

7.1.1 Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år.

Unge med særlige behov – herunder unge med høretab og døvblindhed.

Udviklingen i relation til ungdomsuddannelser til unge med særlige behov følges, idet der er meget fokus på dette område. Det forventes, at der udarbejdes nyt lovgrundlag

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

indenfor de kommende år. Der vil i så fald blive igangsat et udredningsarbejde omkring ydelser til målgruppen med udgangspunkt i lovgrundlaget.

8. Øvrig opgaveløsning – tilbudsbeskrivelse, kvalitetsudvikling og netværk

Behov for at kunne dokumentere er stigende som en konsekvens af brugere, pårørende, politikere, samarbejdspartnere og offentligheden har en interesse i en dokumenteret viden om tilbuddets indhold kvalitet, serviceniveau, indsats, resultater, faglighed og pris.

Der vil være en forventning om at såvel kommuner som Region Nordjylland kan levere en høj faglig kvalitet til en rimelig pris og hvor der er gode resultater af undervisningsindsatsen. Driftsherrerne er derfor afhængig at kunne redegøre overfor kommunerne og borgerne, hvad de reelt får for deres penge og hvorfor netop deres tilbud er det rette tilbud for dem.

8.1 Registrering af forbrug og kvalitet

I forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale redegørelser samt rammeaftalen er der behov for anvendelse af data vedrørende kommunernes hidtidige forbrug af de regionale undervisningstilbud. Data omfatter dels kvantitative oplysninger om forbrug af pladser samt kvalitative data om tilbuddenes indhold og kvalitet.

I redegørelserne og rammeaftalen for 2007 er anvendt data dels fra Nordjyllands Amts afregningssystem, Den jyskfynske institutionsdatabase samt Amtets servicedeclarationer og kvalitetsstandarder.

Forberedelsen af overgangen til et finansieringssystem primært baseret på takstfinansiering af alle tilbud og ydelser har tydeliggjort et behov for øget beskrivelse af forbrug samt indhold og kvalitet af både tilbud og rådgivningsydelser. Et tilstrækkeligt dataniveau for disse informationer er væsentligt for at få den fornødne kvalitet i kommunernes efterspørgsel af tilbud og ydelser – synliggjort ved de kommunale redegørelser samt det rette match med Region Nordjyllands udbud – synliggjort i rammeaftalen.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Endvidere skal der være fokus på beskrivelse af kommunernes anvendelse af de regionale undervisningstilbud. Særligt for de tilbud, der tidligere var fuldt finansieret af amtet, har der ikke været en registrering af borgernes forbrug af de enkelte ydelser med relation til borgerens hjemkommune. En systematisering af denne registrering bliver nødvendigt med det nye finansieringssystem og som grundlag for udarbejdelsen af kommende års kommunale redegørelser. Der er endvidere behov for at belyse, hvordan henvisningen af borgere til de enkelte tilbud fremover skal foregå.

Der udarbejdes aftale mellem kommunerne og Region Nordjylland om ovennævnte, således at et registreringssystem kan fungere fra 2007. Arbejdet igangsættes i regi af den administrative styregruppe.

8.2 Etablering og udvikling af netværk

Med det formål at være opdateret, når det gælder tilbudsbeskrivelser og kvalitetsudvikling, er indgåelse i faglige netværk af afgørende betydning. Der er enighed blandt kommunerne og Region Nordjylland om, at det er væsentligt, at der sikres faglige netværk som er omdrejningspunkt for faglig udvikling, erfaringsudvikling og vidensopsamling.

I tilknytning til de regionale undervisningstilbud er der etableret en række faglige netværk. Netværkene er væsentlige elementer i opretholdelse og udvikling af de faglige miljøer, som undervisningstilbuddene er en del af.

Netværkene har forskellige karakter og formål. Overdragelsen af de amtslige specialundervisningstilbud til nye myndigheder medfører dog, at der skal være særlig fokus på behov for oprettelse af nye netværk samt på behovet for at fastholde nogle af de eksisterende netværk. Overordnet vil netværkene have til formål at:

- udveksle information og ideer
- bidrage til at synliggøre nye behov
- understøtte samarbejdsrelationer
- uddannelse, faglig udvikling og kvalitetssikring

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Som udgangspunkt inviteres alle kommuner og Region Nordjylland samt relevante tilbud til at deltage i alle faglige netværk. Der er behov for at både efterspørgere og udbydere af tilbuddene sammen kan have fokus på faglighed og udviklingstendenser. Det konkrete formål samt deltagerkredsen skal beskrives for hvert netværk.

For de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud (Aalborgskolen og Døvblindecentret) skal netværkene række ud over regionen Nordjyllands grænser. Der eksisterer allerede i dag på disse undervisningstilbud netværk, som vil kunne videreføres med henblik på at sikre ovennævnte formål. Her kan det være relevant at overveje, om disse netværk skal suppleres med nye deltagere set i lyset af de nye opgavefordelinger og samarbejdsrelationer mellem de regionale undervisningstilbud og kommunerne. I forhold til undervisningstilbuddene for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder (kommunikationsinstitutterne) tænkes oprettet et netværk indenfor hver målgruppe:

- Personer med talevanskeligheder
- Personer med hørevanskeligheder
- Personer med synsvanskeligheder

Udover oprettelse af nye netværk er der enighed om, at de eksisterende netværk skal fastholdes i det omfang de fortsat er relevante.

En række faglige netværk er forankret med udgangspunkt i det enkelte regionale undervisningstilbud. Disse netværk omfatter typisk tilbuddet og dennes samarbejdspartnere og brugere. De har ofte til formål at formidle faglig viden til netværkets deltagere, sikre information og erfaringsudveksling om faglige og behovsmæssige udviklingstendenser på tilbuddets område. Der kan endvidere være tale om undervisningsaktiviteter og projektaktiviteter i regi af netværket. Disse netværk vil som udgangspunkt kunne videreføres af det enkelte tilbud også efter 2006.

Rammeaftale for regionen Nordjylland 2007

Region Nordjylland vil fungere som tovholder for netværkene vedrørende de lands- og landsdelsdækkende tilbud samt tale-, høre- og synsvanskeligheder. Det vil i regi af den administrative styregruppe i efteråret 2006 ske en udredning af, hvilke eksisterende netværk, der eventuelt skal omorganiseres med henblik på fastholdelse i den nye struktur.

9. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud

Da de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud anvendes tværregionalt, skal regionerne sikre indbyrdes koordinering af disse. Tilbuddene udgøres af specialundervisningstilbud, sociale tilbud og sikrede afdelinger til unge.

Formålet er at sørge for, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan, samt at regionerne gensidigt kan aflaste hinanden.

Såfremt en kommunalbestyrelse har overtaget et af de omhandlede tilbud, overtages også koordineringsforpligtelsen.

9.1 Specialundervisningsområdet

Målgrupperne til tilbuddene er fysisk eller psykisk handicappede, herunder synshandicappede, hørehandicappede og personer med både syns- og hørehandicap.

Indholdet i tilbuddene kan eksempelvis være dagtilbud, specialrådgivning og specialundervisning – eventuelt tilrettelagt som et kostskoleophold.

Den mellemregionale koordinering indebærer, at regionsrådene samordner kapaciteten og sammensætningen af tilbuddene samt størrelsen af taksterne.

10. Bilag 1 Oversigt over alle lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud fordelt på målgrupper

Oplysninger om tilbud/ydelser omfattet af rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2007.

I de følgende skemaer er beskrevet de enkelte tilbud/ydelser, som er omfattet af rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2007. Beskrivelsen er udarbejdet på ydelsesniveau, dvs. at det samme tilbud kan optræde med flere ydelser. Opgørelsen er opdelt på målgrupper, og det vil således være muligt at se det samlede antal pladser, der er til rådighed for målgruppen på de regionale undervisningstilbud i 2007.

For oplysninger om det faglige indhold, kompetencer samt udviklingsplaner er der oprettet et link fra feltet Tilbud til en servicedeklaration/ydelseskatalog med oplysninger herom.

Lands- og landdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år

Tilbud	Ydelse og lovgrundlag	Driftsherre	Pladsan-tal	Belæg. %	Takst	Enhed	Budget/overslagsår			
							2007	2008	2009	2010
Døvblindecentret	Undervisning Børn Folkeskoleloven § 20,stk.	Region Nordjylland	11	95	2.424	Dag	9.247.365	9.247.365	9.247.365	9.247.365
Aalborgskolen	Anden tværfaglig bistand. Ydelser fra fysio-, musik og ergoterapeut, samt afdelingen for Teknik, syn og hørelse. FSL § 20, 3	Region Nordjylland	160	95	850	Enhed	113.625	113.625	113.625	113.625

	Kursus og kompetenceudvikling FSL § 20, 3 og	Region Nordjylland	500	95	850	Enhed	355.077	355.077	355.077	355.077
	Materialecentret Bekendtgørelse nr. 447 af	Region Nordjylland	0	95	6.024.084	År	6.024.084	6.024.084	6.024.084	6.024.084
	Skoleafdeling - børn med høretab FLS §20, 3	Region Nordjylland	21	95	840	Dag	6.795.325	6.795.325	6.795.325	6.795.325
	Skoleafdeling - børn med høretab og yderligere funktionsnedsættelser FSL § 20, 3	Region Nordjylland	22	95	1.255	Dag	11.087.110	11.087.110	11.087.110	11.087.110
	Konsulentbistand i lokale skoler FSL § 20, 3	Region Nordjylland	500	95	850	Enhed	355.077	355.077	355.077	355.077
	Småbørnsvejledning og -rådgivning FSL § 20, stk.	Region Nordjylland	20	95	3.471.610	År	3.471.610	3.471.610	3.471.610	3.471.610
Total for målgruppen										

Tekstfelt:

Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til voksne

Tilbud	Ydelse og lovgrundlag	Driftsherre	Pladsan-tal	Belæg. %	Takst	Enhed	Budget/overslagsår			
							2007	2008	2009	2010
Døvblindecentret	Undervisning Unge Lov om spec.uv.§ 1,stk.2	Region Nordjylland	6	95	1.504	Dag	3.128.418	3.128.418	3.128.418	3.128.418
	Undervisning Voksne Lov om spec.uv. §1,stk.2	Region Nordjylland	35	95	172	Dag	1.391.887	1.391.887	1.391.887	1.391.887
Aalborgskolen	Undervisning af voksne med høretab/tegnsprogsbrugere. SUL § 1, stk. 2	Region Nordjylland	315	95	826	Enhed	988.519	988.519	988.519	988.519
Total for målgruppen										

Tekstfelt:

11. Bilag 2 Oversigt over ydelser på kommunikationsinstitutterne efter rammeaftale for specialundervisningsområdet 2007

I de følgende skemaer er beskrevet de enkelte undervisningstilbud/ydelser for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder, som er omfattet af rammeaftalen for specialundervisningsområdet 2007. Beskrivelsen er udarbejdet på ydelsesniveau, dvs. at det samme tilbud kan optræde med flere ydelser. For oplysninger om det faglige indhold, kompetencer samt udviklingsplaner er der oprettet et link fra feltet tilbudet til en servicedeklaration/ydelseskatalog med oplysninger herom.

Aftalen mellem kommunerne og Region Nordjylland om en trækningsret, og hvor udgifterne fordeles objektivt mellem kommunerne skal i første omgang gælde for rammeaftalerne for 2007. I løbet af 2007 skal dokumentationen vedrørende kommunernes anvendelse af ydelserne forbedres, således at kommunerne kan få et kvalificeret grundlag for angivelse af behov for ydelserne efter 2007. På den baggrund skal der i 2007 tages stilling til en fremtidig finansieringsmodel for området.

Til brug for kommunernes budgetlægning kan oplyses, at den samlede udgift for ydelserne på alle kommunikationsinstitutter baseret på en beregning ud fra de nuværende budgetter vil maksimalt udgøre 57 mio. kr.. Disse beløb skal deles mellem kommunerne efter befolkningstal. Beløb dækker over tilbud omfattet af rammeaftalen for specialundervisning 2007 og tilbud omfattet af rammeaftalen for socialområdet 2007.

Målgruppe/Ydelse		Finansieringsform	Budget/overslagsår			
			2007	2008	2009	2010
Høreinstituttet						
Hørepædagogisk udredning, rådgivning og løsning af høreproblemer	Træffetid hørepædagog, udredning, rådgivning, undervisning, praktisk hjælp, rådgivning til videre tilbud	Trækningret				
Fri henvendelsesret	Rådgivning pr. telefon, e-mail, personligt fremmøde	Trækningret				
Nye høreapparatbrugere	Grundkursus	Trækningret				
Hjælpe midler	Udredning af behov og afprøvning af	Trækningret				

	høretekniske hjælpemidler					
Kommunikationsundervisning	Undervisning på hold eller individuelt i tegnstøttet kommunikation, mundaflæsning m.m.	Trækingsret				
Undervisning og rådgivning af voksne Cochlea implanterede	Rådgivning, undervisning og ledsagning af Cochlea implanterede	Trækingsret				
Undervisning af voksne med tinnitus, hyperacusis og menieres sygdom:	Undervisning og rådgivning på hold eller ved individuelle samtaler	Trækingsret				
Socialfaglig rådgivning for hørehæmmede og døvblevne:	Specialrådgivning omkring arbejds- og uddannelsesrelaterede forhold.	Trækingsret				
Undervisning af andre faggrupper: Kommunalt ansat pleje og høreomsorgspersonale m.m.	Undervisning	Trækingsret				
Målgruppe/Ydelse		Finansieringsform	Budget/overslagsår			
			2007	2008	2009	2010
Taleinstituttet						
Voksne med erhvervet hjerneskade: 1 Afasi: Målgruppe er voksne, der på grund af en erhvervet hjerneskade som følge af et hovedtraume, apopleksi, tumorer m.m. har fået tale-sprog- eller kommunikative vanskeligheder.	Undersøgelser	Trækingsret				
	Undervisning på sygehusene: fase 1 (Akutfasen): fase 2 (Genoptræning på sygehusene)	Trækingsret				
	Undervisning efter endt sygehusophold fase 3 (Ambulant undervisning): individuel undervisning, gruppeundervisning.	Trækingsret				
	Socialfaglig bistand	Trækingsret				
	Psykolog: Understøttende foranstaltninger	Trækingsret				
	Individuel undervisning: Undervisningen er specifikt målrettet hver enkelt person.	Trækingsret				

	1. Talepædagogisk undervisning af afasiramte	Trækningsret	
	2. Talepædagogisk undervisning af dysartriramte	Trækningsret	
	3. Virtuel undervisning. Undervisningen foregår via et internetbaseret kommunikations- og læringsfællesskab, BaseCube, hvor den afasiramte med et personligt login har mulighed for at løse individuelt tilrettelagte opgaver, kommunikere med talepædagog og andre afasiramte, læse nyheder mm.	Trækningsret	
	4. Kommunikationsbøger via Genlyd	Trækningsret	
	5. Lock-in syndrom: Taleinstituttet har her en undervisnings- og rådgivningsfunktion. Der tilbydes ofte psykologsamtaler med de pårørende.	Trækningsret	
	6. Kommunikationsvanskeligheder i forhold til skader i højre hemisfære	Trækningsret	
	<p>Gruppeundervisning: Målsætningen for gruppeundervisningen kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> · At bedre de specifikke vanskeligheder · At bedre ordmobilisering, ætningsdannelse samt ordforråd · At styrke evnen til at diskutere og argumentere · At øge indblikket i egne sproglige vanskeligheder · At videreudvikle den mundtlige formuleringsevne gennem samværet med andre afasiramte · At styrke andre kommunikative kompetencer som f.eks. brug af gestus, mimik, tegning og udpegning. 	Trækningsret	
	1. Træningsgruppe 1: Mange i denne	Trækningsret	

	<p>gruppe har brug for psykolog og /eller socialrådgiver</p> <p>2. Træningsgruppe 2:</p> <p>3. Træningsgruppe 3:</p>		
	4. Kommunikationsgruppe	Trækningsret	
	5. Ad hoc grupper	Trækningsret	
	6. Genlyd	Trækningsret	
	7. ALS	Trækningsret	
	8. Dysartri	Trækningsret	
	9. Grupper for afasiramte med interesse for IKT	Trækningsret	
	10. Gruppeundervisning for afasiramte i virtuel undervisning	Trækningsret	
	<p>Andet: Undervisning/vejledning/psykologsamtaler med børn og unge af afasiramte forældre.</p>	Trækningsret	
<p>Tilbud til børn og unge med erhvervet hjerneskade</p> <p>Målgruppen er børn og unge i alderen 2-18 år, der i opvæksten pådrager sig en hjerneskade. Hjerneskaden skal være lægeligt diagnosticeret og opstået pga. traume eller sygdom.</p>	Neuropsykologisk screening og undersøgelse	Trækningsret	
	Talepædagogisk screening og undersøgelse	Trækningsret	
	Læsepædagogisk undersøgelse	Trækningsret	
	Talepædagogisk undervisning	Trækningsret	
	Rådgivning og vejledning til barnet/den unge samt familien	Trækningsret	
	Rådgivning/vejledning/supervision (professionelle)	Trækningsret	
	Iværksættelse af netværksmøder	Trækningsret	
	Opfølgning	Trækningsret	
<p>Tilbud til personer med stemmevanskeligheder</p>	Foniatrisk/logopædisk undersøgelse: Foniatrisk Logopædisk klinik, Aalborg Sygehus Syd (FonLog) Taleinstituttet leverer også logopædisk	Trækningsret	

	<p>bistand ved undersøgelser af børn i FonLog.</p> <p>Efter undersøgelsen vil der blive stillet en diagnose. Ud fra denne stilles forslag om talepædagogisk undervisning og/eller lægelig behandling.</p>		
	Undervisning	Trækningsret	
	Parkinson	Trækningsret	
	Dysartri	Trækningsret	
	Noduli	Trækningsret	
<p>Tilbud til personer med stammen og løbsk tale</p> <p>Målgruppen er personer i alle aldre, hvor der ønskes hjælp i forhold til stammen.</p>	Undervisning Småbørn	Trækningsret	
	Undervisning Skolebørn	Trækningsret	
	Undervisning Voksne	Trækningsret	
<p>Tilbud til personer med progredierende lidelser</p>	Talepædagog ansat på Taleinstituttet og Teknologicentret. ALS - team på sygehuset	Trækningsret	
<p>Tilbud til laryngectomerede</p>	Tilbuddet til de laryngectomerede (strubeløse) bygger på et tæt samarbejde med Aalborg Sygehus. Taleinstituttets konsulent aflægger klienten det første besøg inden operationen. Talepædagoger og konsulent er klar til at iværksætte nødvendig undervisning og vejledning straks efter operationen.	Trækningsret	
<p>Tilbud til voksne med skriftsproglige vanskeligheder</p> <p>Voksne med læse-, stave- og skrivevanskeligheder, evt. i kombination med andre</p>	<p>Undersøgelse.</p> <p>Der kan henvises til uddybende undersøgelse hos neuropsykolog, hvis det vurderes, at de skriftsproglige vanskeligheder er del af en mere kompleks problemstilling.</p>	Trækningsret	
	Individuel undervisning	Trækningsret	

specifikke kognitive vanskeligheder. Voksne med matematikvanskeligheder. Skolebørn med specifikke læse-, skrive- og stavevanskeligheder	Holdundervisning	Trækningsret
	Fjernundervisning: www.elff.dk	Trækningsret
	Tilbud til voksne med matematikvanskeligheder	Trækningsret
	Instruktion, Rådgivning og vejledning.	Trækningsret
	Individuelt tilpassede IKT-løsninger	Trækningsret
	Online LæseTest	Trækningsret
	Logos: LOGOS, en ny computerbaseret test til diagnosticering af dysleksi og andre læsevanskeligheder. Taleinstituttet har købt rettighederne til denne test.	Trækningsret
	Åben datastue	Trækningsret
	Specialpædagogisk IT-kursus for lærere og deres elever	Trækningsret
Tilbud til børn Førskolebørn/skolebørn med Dysfasi - forsinkelse i tale-sprogudvikling Dysleksi - forsinkelse i læseudvikling.	Observationsgruppe	Trækningsret
	TTI (TTI står for Tidlig Tværfaglig Indsats)	Trækningsret
	Læseobservation	Trækningsret
	Undervisningsgruppe	Trækningsret
	Deltidsgruppe	Trækningsret
	Dysfologigruppe - førskolebørn	Trækningsret
	Dysfologigruppe - skolebørn	Trækningsret
	Tilbud til hhv. førskolebørn og skolebørn, der stammer	Trækningsret
	Tilbud til børn med multiple funktionsnedsættelser i specialgruppebørnehaverne	Trækningsret
	Børn med stemmevanskeligheder	Trækningsret
	<u>Instruktion, rådgivning og vejledning</u>	Trækningsret
	Åben rådgivning	Trækningsret

	IKT-undervisning	Trækningsret				
	Åben Datastue	Trækningsret				
	Specialpædagogisk IT-kursus for lærere og deres elever	Trækningsret				
	Tegn til Tale	Trækningsret				
Målgruppe/Ydelse		Finansieringsform	Budget/overslagsår			
			2007	2008	2009	2010
Synsinstituttet						
Generel rådgivning og information	Åben telefonrådgivning. Åben hus ugentligt	Trækningsret				
Småbørnsområdet (0-6 år) Blinde og svagsynede	Udredning	Trækningsret				
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret				
	Specialundervisning og specialpædagogisk bistand	Trækningsret				
	Hjælpe midler	Trækningsret				
Skoleelever (7-18 år) Blinde og svagsynede	Udredning	Trækningsret				
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret				
	Specialundervisning og specialpædagogisk bistand	Trækningsret				
	Hjælpe midler	Trækningsret				
Unge (18-23 år) Blinde og svagsynede uddannelsesøgende i gymnasiale ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser samt udviklingshæmmede i institutioner og dagbeskæftigelse	Udredning	Trækningsret				
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret				
	Specialundervisning og specialpædagogisk bistand	Trækningsret				
	Hjælpe midler	Trækningsret				
Voksne (23- 65 år) Blinde og svagsynede - integration og fastholdelse på arbejdsmarkedet - kommunens myndighedsansvar.	Udredning	Trækningsret				
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret				
	Specialundervisning og specialpædagogisk bistand	Trækningsret				

	Hjælpemidler	Trækningsret	
Voksne (23- - år) Blinde og svagsynede	Udredning	Trækningsret	
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret	
	Specialundervisning og specialpædagogisk bistand	Trækningsret	
	Hjælpemidler	Trækningsret	
Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, bevillingssager vedrørende briller, kontaktlinser og øjenproteser (glas eller acryl)	Udredning	Trækningsret	
	Rådgivning og vejledning	Trækningsret	
	Hjælpemidler	Trækningsret	
Hjælpemiddeludstilling	Ustilling samt rådgivning og vejledning om hjælpemidlerne	Trækningsret	
Synsscreening af skoleelever	Opsporing af synsproblematikker hos elever i specialskoler og specialklasser	Trækningsret	
Deltagelse i ASIUS-projektet (amternes styrkede indsats overfor udviklingshæmmede med synsned sættelser)	Synsinstituttet deltager med en uddannelseskoordinator med en landsdækkende funktion vedr. uddannelse af medarbejdere inden for området.	Trækningsret	

